

Pojištění zemědělských rizik

V rámci pojištění rozlišujeme dva základní okruhy druhů pojištění, a to pojištění životní a pojištění neživotní. Pojištění zemědělských rizik patří mezi pojištění neživotní. Při poskytování neživotních druhů pojištění se pojišťovna musí potýkat s mnoha problémy. Především se jedná o nejistý škodní průběh – pojistitel neví, zda k realizaci rizika dojde, kdy k němu dojde a v jakém rozsahu se budou pohybovat způsobené škody. Dalším problémem je nejistý okamžik výplaty plnění, který souvisí s tím, že pojistitel neví, kdy k realizaci rizika dojde, ale musí mít dostatek prostředků na vyplacení pojistných plnění. Aktuálním problémem se v poslední době stává možnost vzniku katastrofálních škod – pojištěných uplatňujících nárok na plnění je mnoho a pojistné částky bývají vysoké – toto všechno platí i pro pojištění zemědělských rizik a je to jedním z důvodů, proč mnoho pojišťoven není ochotno tento typ pojištění poskytovat.

Při další specifikaci se dostaneme do oblasti pojištění majetku, kde součástí většiny druhů jsou i živelní rizika. Pojištění zahrnuje přímé poškození majetku například požárem, úderem blesku, vichřicí, povodní, záplavou nebo krupobitím.

U většinu pojišťoven je pojištění zemědělských rizik zahrnuto do pojištění pro podnikatele. Práce v zemědělství je jistým druhem podnikání, proto se zde můžeme setkat s typy pojištění, která jsou běžná pro celou podnikatelskou sféru bez ohledu na zaměření. Avšak vzhledem k určitým specifikům zemědělské výroby (respektive vzhledem k existenci rizik specifických pro zemědělskou sféru), existují zde i určité druhy pojištění určené speciálně pro zemědělce. Jedná se o pojištění plodin, pojištění lesů a pojištění hospodářských zvířat.

Navíc jsou tyto druhy pojištění podporovány ze strany státu. Tato podpora je poskytována ministerstvem zemědělství prostřednictvím Podpůrného a garančního rolnického a lesnického fondu (PGRLF).

Podpůrný a garanční rolnický a lesnický fond

Tento fond byl založen v roce 1993 za účelem pomoci zemědělskému sektoru získat finanční prostředky na investice do modernizace a intenzifikace výroby. Podporu v oblasti zemědělského pojištění začal poskytovat až v roce 2004 (kdy navázal na poskytování podpory státem prostřednictvím ministerstva zemědělství). Prostředky na výplaty podpor (dotací) byly do roku 2005 získávány ze státního rozpočtu prostřednictvím ministerstva zemědělství. Avšak již od roku 2007 jsou tyto dotace hrazeny čistě z vlastních zdrojů Fondu. Podnikatelé v oblasti zemědělství jsou tyto podpory oceňovány a dochází k nárůstu zájmu o jednotlivé programy

PGRLF. Od roku 2004 bylo schváleno téměř 20 tisíc žádostí a vyplacena podpora ve výši 1 219 mil. Kč

Pojištění plodin

Prvním druhem pojištění, na který se zaměřím je pojištění plodin. Pojištění je pro rostlinnou výrobu zvláště v poslední době téměř nutností. Dochází ke klimatických změnám, v jejichž důsledku se mění distribuce vodních srážek a především charakter povodňového rizika. Kryta jsou rizika majetkových škod na rostlinné produkci [1], kdy může dojít k poškození nebo zničení v důsledku nenadálých živelních pohrom. Pojištění lze sjednat buď na jednotlivé plodiny nebo v rámci skupiny plodin. V rámci tohoto pojištění nelze pojistit lesní porosty ani lesní školky, pro ně je určeno pojištění lesů.

Plodiny lze pojistit proti riziku krupobití, požáru, vichřice, povodně nebo záplavy či sesuvu půdy. U některých vybraných plodin lze dále pojistit riziko vyzimování, vymrznutí nebo riziko jarního mrazu.

Výši pojistného ovlivňuje několik faktorů. Především se jedná o hektarový výnos a celkovou pojištěnou plochu, dále hraje roli výše pojistné částky a výše smluvené spoluúčasti.

Státní podpora pro pojištění plodin může být poskytována v podobě zřízení fondu nepojistitelných rizik, státního pojištění úrody, povinného pojištění plodin nebo příspěvku státu na pojistné. V České republice je podpora poskytována ve formě příspěvku na pojistné, a to buď ve výši 35 % uhrazeného pojistného pro plodiny nebo 50 % pro vybrané speciální rostliny.

Krupobitní pojištění

Prvním rizikem, proti kterému se lidé pojišťovali v oblasti rostlinné výroby, bylo riziko krupobití. Toto pojištění je používáno až do dnes především z důvodu, že škody na plodinách způsobené kroupami jsou jen těžko zaměnitelné se škodami vzniklými z jiných příčin. Problémem však je, že riziko krupobití dnes představuje pouhých 8 – 10 % rizik, kterým je rostlinná výroba vystavena.

. Pojištění proti vybraným rizikům

Živelní pojištění plodin (nebo také pojištění plodin proti vybraným rizikům), jak již název napovídá, v sobě nezahrnuje pouze pojištění krupobitního rizika, nýbrž i další. Nejčastěji bývá v rámci tohoto pojištění kryto také riziko požáru, povodně, vichřice, jarních mrazů, škůdců a dalších. Většinou tak bývá pokryto 25 % rizik ohrožujících výsledek dané rostlinné produkce.

Pojištění úrody plodin

Pojištění úrody plodin je sice nejdražší, avšak nejkompexnější podobou pojištění v oblasti pojištění plodin - kryje cca 80 % rizik ohrožujících produkci. V tomto případě je pojištěn finanční výsledek pěstování plodin, kde dochází k odškodnění nedosaženého dohodnutého standardního hektarového výnosu. Není zde důležitý vliv každého jednotlivého rizika, ale bere se v úvahu souhrn vzájemně působících vlivů. Nepojišťuje se celková úroda, ale plodiny jsou rozděleny do skupin podle kritéria pracnosti a velmi pracné plodiny jsou ještě vyčleňovány zvlášť. Časté je zahrnutí spoluúčasti pojištěného (až ve výši 50 %), aby byl zajištěn zájem o dobrou péči rostlin a co nejnižší škody.

V České republice je v současné době nejrozšířenějším druhem pojištění proti vybraným rizikům (živelní pojištění)

Pojištění lesů

Dalším typem zemědělského pojištění je pojištění lesů. V rámci tohoto pojištění je možné pojistit lesní porosty a lesní školky, které nešlo pojistit pomocí pojištění plodin.

Mezi základní pojištěná rizika patří riziko požáru a krupobití. Ve smlouvě však může být ujednáno rozšíření o riziko vichřice, záplavy nebo povodně nebo sesuvu půdy.

Výše pojistného je podobně jako v případě pojištění plodin ovlivněna rozlohou pojištěného lesa a výší pojistné částky, vedle toho však ještě rizikem vzniku požáru s ohledem na dřevinnou skladbu lesa.

V případě tohoto druhu pojištění je nutné upozornit, že v případě pojištění požáru lze plnohodnotnou náhradu uplatňovat pouze po sjednání odpovídající pojistné ochrany. Nejčastějším požadavkem je totiž pouze krytí nákladů, které bude nutné vynaložit na znovuzalesnění po požáru.

Pojištění hospodářských zvířat

Posledním ze speciálních druhů pojištění je pojištění hospodářských zvířat. Toto pojištění lze sjednat pro soubory zvířat nebo pro jednotlivá zvířata. Jako celé soubory zvířat jsou nejčastěji pojišťovány ovce, skot, drůbež, koně, prasata apod. Jako jednotlivé kusy jsou pojišťována zvířata chovaná ke specifickým účelům (například závodní koně nebo domácí zvířátka). Tato se individuálně oceňují pojistnými částkami odpovídajícími jejich běžné hodnotě

K základním krytým rizikům patří riziko nebezpečných nálezů, jiných hromadných onemocnění infekčního nebo parazitárního původu, živelní rizika, riziko přerušení dodávky elektrického proudu, zasažení zvířete elektrickým proudem, riziko přehřátí organismu zvířete

nebo riziko otravy exogenními jedovatými látkami, u vybraných kategorií hospodářských zvířat lze dále sjednat také pojištění proti riziku úrazu a riziku neinfekční nemoci. Pojištění je sjednáváno pro případ úhynu, utracení nebo nucené porážky pojištěného zvířete v důsledku nemoci, poranění, operace, potratu nebo porodu.

I v oblasti pojištění hospodářských zvířat je uplatňován systém spoluúčasti a také systém bonus-malus. Vedle toho zde také existuje podpora ze strany státu, která může být poskytována ve formě krytí nakažových škod státem, krytí nakažových škod prostřednictvím nakažových pokladen, komerčních pojištění se zárukou státu nebo podpory komerčního pojištění pomocí příspěvku na pojistné. V České republice je uplatněn stejný princip jako v případě pojištění plodin – podpora je poskytována formou dotací k cenám pojistného.

V posledních letech však pojišťovny nerady pojišťují některé druhy infekcí z důvodu výskytu velkého rozsahu škod v případě jejich realizace. Jedná se o infekce jako mor prasat, nemoc šílených krav, slintavka, kulhavka nebo klusavka

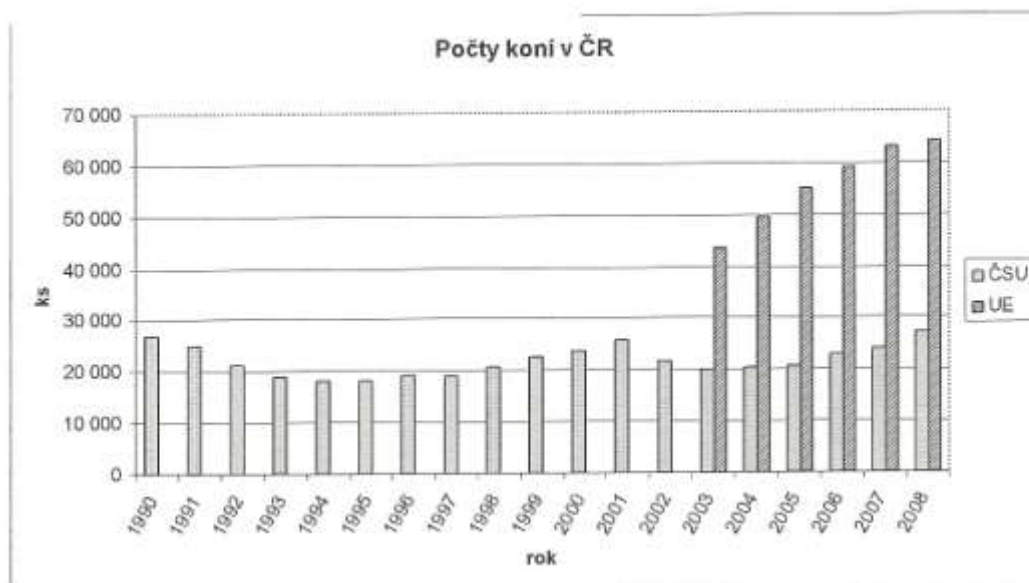
Každá pojišťovna si v rámci své smlouvy konkrétně dohodne, jaká rizika bude kryt a s jakými podmínkami smlouvu uzavře.

Pojištění koní

Jistou specialitou v oblasti pojištění hospodářských zvířat je pojištění koní. Kůň je dle zákona č. 154/2004 Sb. hospodářským zvířetem, proto spadá do kategorie pojištění hospodářských zvířat, přesto je pro potřeby pojištění většinou vyčleňován a pojištění bývá sjednáváno samostatně. Je to pravděpodobně z důvodu, že na rozdíl od ostatních hospodářských zvířat, není kůň v české republice chován za účelem produkce masa (případně mléka), nýbrž jako zvíře určené pro chov a zvyšování genetického fondu nebo zvíře pro sportovní účely. V dnešní době také stoupá obliba koně jako společníka pro volný čas.

Vývoj počtu koní v České republice můžeme vidět na následujícím grafu.

Rozdvojení ve druhé třetině grafu je způsobeno tím, že od roku 2002 neeviduje Český statistický úřad koně využívané pro volný čas. Ústřední evidence koní však shromažďuje informace o všech koních na území České republiky, a tedy počty koní pro volný čas do svých statistik promítá. Jak již bylo napsáno dříve, zvláště v poslední době se kůň stává oblíbeným společníkem pro volný čas, nebylo by tedy správné tyto koně opomíjet, vzhledem k tomu, že by došlo ke značnému zkreslení ve vývoji počtu koní.

Jak můžeme vidět z grafu, počet koní neustále stoupá, je tedy pravděpodobné, že zde jistý zájem o pojištění koní stále bude. Narůstá jak počet „hobby“ koní, tak počet koní sportovních. Je pravděpodobné, že zájem o pojištění koní je spíše z řad chovatelů a majitelů špičkových nebo nadějných sportovních koní než majitelů koní pro volný čas, vše se však může časem změnit.

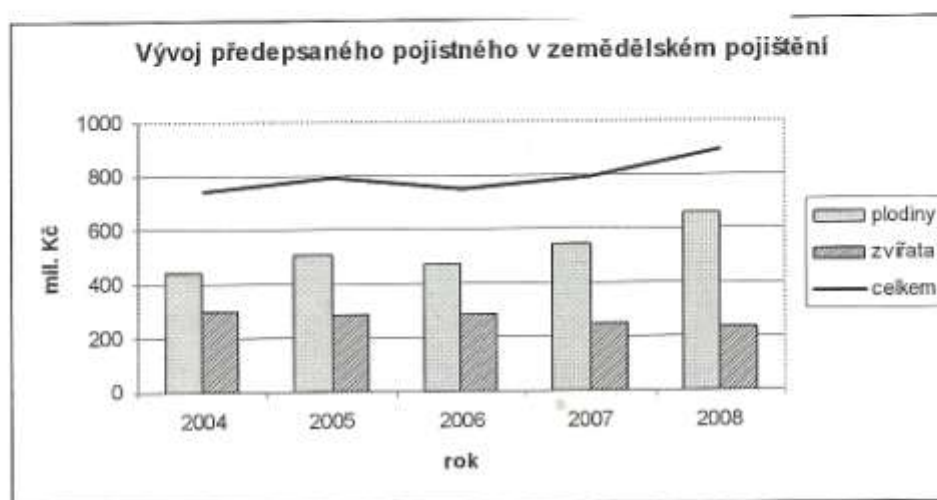
Český pojistný trh

Nyní se budu zabývat situací na českém pojistném trhu ohledně možnosti sjednání zemědělského pojištění. ^{Stává se, že} Jak již bylo napsáno, pojišťovny nemají poskytování zemědělského pojištění příliš v oblibě. Na Českém trhu lze některé z těchto pojištění sjednat u těchto pojišťoven: Česká pojišťovna (pojištění plodin, pojištění lesů, pojištění hospodářských zvířat), Generali Pojišťovna, Hasičská vzájemná pojišťovna (pojištění plodin, pojištění lesů, pojištění

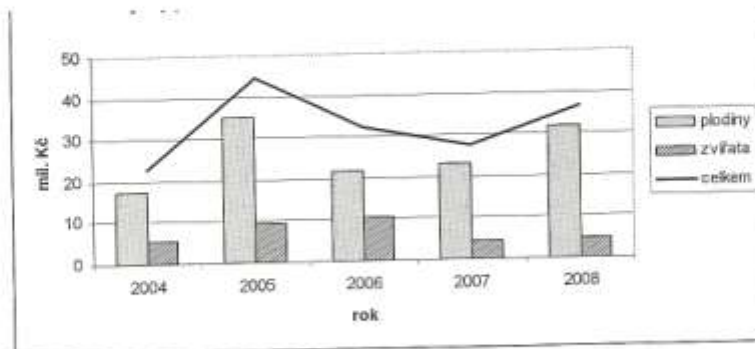
hospodářských zvířat), Agra pojišťovna (pojištění plodin, pojištění zvířat), UNIQUA pojišťovna (pojištění lesů), ČSOB Pojišťovna (pojištění zvířat pouze v zájmovém chovu).

Vzhledem k (ne)dostupnosti informací od některých pojišťoven se budu zabývat produktovými nabídkami České pojišťovny, Agra pojišťovny a Hasičské vzájemné pojišťovny.

Česká pojišťovna i Hasičská vzájemná pojišťovna působí na našem trhu již od vzniku České republiky. Situaci v oblasti zemědělského pojištění u těchto dvou pojišťoven znázorňují následující grafy.

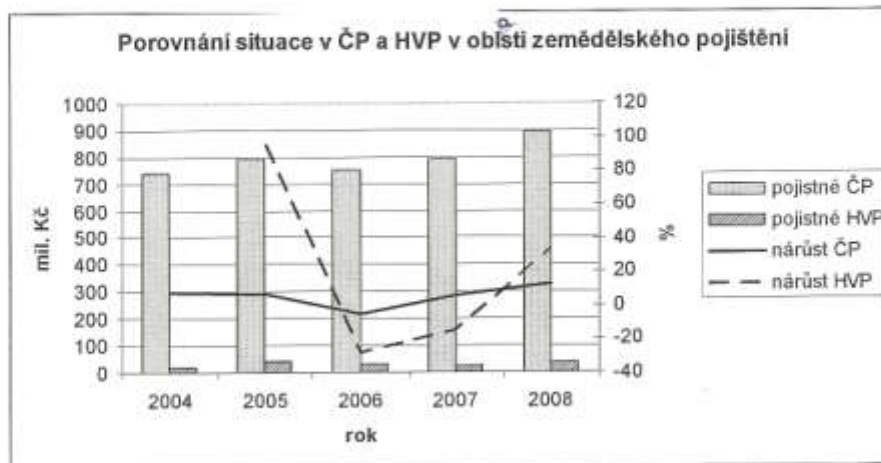
Z grafu vyplývá, že větší část předepsaného pojistného je tvořena pojištěním plodin, zvláště v posledních letech, kdy je takto předepsaná část více než dvojnásobná oproti částce vybrané za pojištění zvířat. To může být způsobeno jednak menším zájmem o pojištění zvířat ve srovnání se zájmem o pojištění plodin (tomuto tvrzení odpovídá i stabilní pokles ve výši předepsaného pojistného v této oblasti pojištění), jednak nárůstem ve výši předepsaného pojistného za pojištění plodin. V průměru dochází k víceméně stabilnímu nárůstu ve výši předepsaného pojistného, k poklesu došlo pouze v roce 2006.

7

Podobně jako v případě České pojišťovny, i u Hasičské vzájemné pojišťovny je na předepsaném pojistném vybráno více ze smluv uzavřených na pojištění plodin. Zde je rozdíl mezi pojistným předepsaným za plodiny a za zvířata dokonce ještě znatelnější, než u České pojišťovny. Příčiny jsou pravděpodobně stejné jako u České pojišťovny, tedy pokles zájmu o pojištění zvířat a uzavírání menšího počtu smluv na toto pojištění nebo předepisování vyšší částky na pojistné v pojištění plodin. Celková výše předepsaného pojistného v posledních letech kolísala. K nejznatelnějšímu poklesu došlo také v roce 2006, tento pokles ještě pokračoval v následujícím roce 2007, pak však již ve výši předepsaného pojištění dochází opět k nárůstu.

Proč u obou pojišťoven došlo k nejznatelnějšímu poklesu v roce 2006? V roce 2006 se na českém pojistném trhu zemědělského pojištění objevil nový konkurent – pojišťovna Agra. Zda měl tento vstup na pojistný trh vliv na Českou pojišťovnu a Hasičskou vzájemnou pojišťovnu bylo naznačeno již výše a lze to vyčíst i z následujícího grafu.

Jak bylo napsáno již výše, v roce 2006 došlo k poklesu celkově předepsaného pojistného u České pojišťovny i Hasičské vzájemné pojišťovny. Tento pokles byl u Hasičské vzájemné pojišťovny podstatně ztelnější než u České pojišťovny, u níž činil necelých 5%, zatímco v případě Hasičské vzájemné pojišťovny přesahoval 25%. Lze tedy usuzovat, že vstup pojišťovny Agra měl v roce 2006 na český pojistný trh vliv.